

RAZVOJNO
IZOBRAŽEVALNI
CENTER NOVO MESTO

Проект: Ранни бракове – култура или злоупотреба?
(JUST/2013/DAP/AG/5556)

Водещ партньор на проекта: Народен университет на Косевје (SI)

Партньори по проекта: Образователен център Ново место (SI),
Център за междуетнически диалог и толерантност
Амалипе (BG),
FormAzione Co&So Network – Consorzio scs (IT)

ПРЕВАНТИВНА ПРОГРАМА ПОЗНАНИЯ ЗА КУЛТУРИТЕ НА МАЛЦИНСТВОТА В НАШИЯ КОНТЕКСТ И ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С РАННИТЕ БРАКОВЕ

FormAzione Co&So Network – Consorzio scs,
Септември, 2015 г.

„Настоящата публикация е разработена с финансовата подкрепа на програмата «Дафне» на Европейския съюз. Партньорите по проект JUST / 2013 / DAP / AG / 5556 носят изключителна отговорност за съдържанието на публикацията и същата по никакъв начин не може да се приема като отразяваща възгледите на Европейската комисия.“

С подкрепата на програмата „Дафне”
на Европейския съюз

Съдържание

Въведение.....	3
1. Заглавие на програмата.....	3
2. Предназначение	3
3. Цели (на програмата)	3
4. Участници	3
5. Организация на програмата.....	3
6. Продължителност.....	3
7. Методи на преподаване и форми на работа.....	3
8. Учебна програма	3
Приложение 1: Учебен материал: “Превантивна програма – ПОЗНАНИЯ ЗА КУЛТУРИТЕ НА МАЛЦИНСТВОТА В НАШИЯ КОНТЕКСТ И ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С РАННИТЕ БРАКОВЕ“	5
Приложение 2: ТЕОРЕТИЧЕСКА ОСНОВА ЗА УЧИТЕЛИ - “Превантивна програма – ПОЗНАНИЯ ЗА КУЛТУРИТЕ НА МАЛЦИНСТВОТА В НАШИЯ КОНТЕКСТ И ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С РАННИТЕ БРАКОВЕ “	7

ВЪВЕДЕНИЕ

В рамките на обсега на проекта "Ранни бракове – култура или злоупотреба" (JUST / 2013 / DAP / AG / 5556), осъществяван с финансовата подкрепа на програма Дафне на Европейския съюз, превантивните програми ще бъдат въведени в училищата като основна мярка. Пет работни срещи ще разглеждат проблемите, свързани с ранните бракове, с цел информиране на децата и повишаване на тяхното самоуважение. Образованието е най-важният път към самоутвърждаването и уважението.

Допреди няколко десетилетия е било нормално да се очаква асимилация на малцинствата от преобладаващите култури. Днес са въведени политики на културна интеграция в отговор на културните различия. Правата и претенциите, базирани на културата на малцинството, често се фокусират върху конкретен правен иск, вземайки предвид културни различия. Много култури са патриархални и много (макар и не всички) културни малцинства, претендиращи за групови права, са по-патриархални от културите, в които живеят. По-голямата част от претенциите са свързани с неравенството между половете: ранните бракове, принудителните бракове, процедурите за развод, дискриминиращи жените, полигамията. Връзката между култура и пол практически се случва на международно ниво, като някои страни често отричат човешките права на жените като несъвместими с тяхната култура.

1. ЗАГЛАВИЕ НА ПРОГРАМАТА

Превантивна програма – Познания за културите на малцинствата в нашия контекст и проблеми, свързани с ранните бракове.

2. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

Различните култури са многобройни и тяхното опознаване не е елементарно обучение или обучение, насочено към непосредствена нужда. Вместо това то е ситуирано в сферата на образованието, променяйки естетството на хората и, косвено, на обществото, в което живеем, на три етапа:

Информираност: признаване, че всеки индивид носи определена психическа програма, обусловена от начина, по който е израснал, и че тези, които са израснали по различен начин, имат, поради същите причини, различна психическа програма.

Знание: взаимодействие с други култури, опознаване на културите, техните символи, герои и ритуали.

Умения: способността да се съчетават теоретичните знания с практическия опит

Работната среща осигурява метод за усъвършенстване на знанията за ценностите на културите на малцинствата: начин на живот и символични образи, ролята на жените и децата, браковете между деца и половата дискриминация, с детайлно познаване в дълбочина на ромското малцинство. Тя съдържа 10 въпроса от конкретни раздели, избрани от *Romanipe 2.0/99 questions on Roma population*, съставени от Fondazione Romani' Italia и публикувани от FuturaEdizioni.

3. ЦЕЛИ (НА ПРОГРАМАТА)

- предоставяне на знания за културите на малцинствата и културните различия
- подход към признаване на дискриминацията по полов признак и културните различия
- изучаване на педагогическите основи за интеркултурния подход

4. УЧАСТНИЦИ

Тези работни срещи са предназначени за учениците от от 9 до 13-годишна възраст. С цел по-добър ефект от обучението трябва да участва не повече от един клас.

5. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

Програмата се осъществява от преподавател с опит в областта на културното посредничество и, по-специално, на ромската култура.

За програмата е необходима достатъчно голяма класна стая за 20/30 слушатели, с У-образно разположение на столовете, оборудвана с компютър и LCD проектор.

6. ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ

2 учебни часа

7. МЕТОДИ НА ПРЕПОДАВАНЕ И ФОРМИ НА РАБОТА

Лекторите използват следните методи на преподаване:

- Игра с карти
- Разговор, групова работа

Лекторите използват и други методи и форми на работа, даващи възможност на децата да участват колкото е възможно най-активно в занятията. Приятните емоции са естественят двигател при усвояване на информация, а играта е един от най-ефективните човешки инстинкти, генериращи добри усещания.

8. УЧЕБНА ПРОГРАМА

Превантивната програма се провежда под формата на работни срещи. За точното представяне на занятията на работната среща, моля вижте учебния материал в Приложението.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: УЧЕБЕН МАТЕРИАЛ: “ПРЕВАНТИВНА ПРОГРАМА – ПОЗНАНИЯ ЗА КУЛТУРИТЕ НА МАЛЦИНСТВАТА В НАШИЯ КОНТЕКСТ И ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С РАННИТЕ БРАКОВЕ”

Занятие 1: КУЛТУРНИ МАЛЦИНСТВА

Цел: мотивиране на учениците да преосмислят стереотипите и предразсъдъците по отношение на ромската общност и/ или други общности, тъй като занятието предоставя формат, който може да се използва и при обсъждане на други културни малцинства.

Време: 45 минути

Материал: 10 карти, избрани *Romanipe 2.0/99 questions on Roma population* (прикачен файл „Работна среща 4_ Карти Romanipè без номера“ и Работна среща 4_ Карти Romanipè с номера)

Методи: групова работа

Умения: работа в екип, обяснителни умения, активно слушане

Процедура:

1. Преподавателят разполага с 2 комплекта карти, взети от прикачения файл "Работна среща 4_ Карти Romanipè без номера" и срязани отделно: 1 комплект само от въпроси и 1 комплект само от отговори.
2. Преподавателят разделя класа на 10 групи. Всяка група получава една карта с отговор на въпрос. Групите разполагат с 10 минути, за да прочетат и разберат предоставеното описание, като могат да потърсят помощ от преподавателя.
3. След това един ученик от всяка група излиза пред класа и прочита една карта с въпрос, даден от преподавателя. След кратка консултация всяка група трябва да реши дали разполага с правилния отговор на този въпрос. Правилната група трябва да прочете на глас отговора на въпроса, както и да го обясни на останалата част от класа, с помощта на преподавателя.
4. Когато е уместно, преподавателят може да направи сравнение с основната култура в класа (италианска, словенска, българска), или дори с други култури, представени в класа. Преподавателят също разполага с картите с номера („Работна среща 4_ Карти Romanipè с номера“), които съдържат превилните отговори на въпросите.

Занятие 2: РАННИ БРАКОВЕ

Цел: да се накарат учениците да разсъждават върху факта, че културите се изменят непрекъснато и че възрастта за брак се е повишила през последния век.

Време: 45 минути

Материал: снимки на популярни тийн певци, актьори, анимационни герои; снимки на ранни бракове; карта № 2 „Брак“

Методи: групова работа

Умения: работа в екип, обяснителни умения, комуникация

Процедура:

1. Преподавателят донася няколко снимки в клас на тийнейджъри, популярни сред членовете на класа, като певци, актьори, анимационни герои и т.н.
2. След това преподавателят разделя класа на групи от по 4-5 души и дава по една снимка на всяка група. Всяка група трябва да обсъди дали лицето от снимката е готово да встъпи в брак. В 2 колони посочват аргументите си „за“ и „против“. Разполагат с 10 минути за тази задача.
3. След 10 минути преподавателят кани всяка група да представи своите аргументи.
4. Когато всички групи приключат, преподавателят показва карта № 2 "Брак" на класа и пита:
 - Опишете какво виждате на тази карта? Намирате ли нещо странно в тази карта?

След кратка дискусия преподавателят моли класа да поразсъждава върху това кога даден човек е готов да встъпи в брак на базата на следните въпроси:

- До каква възраст сте считани за дете?
- Възможно ли е да встъпите в брак, когато все още сте дете?
- На каква възраст хората могат да встъпят в брак?
- Може ли деца да встъпят в брак със съгласието на своите родители?
- Смятате ли, че децата трябва да встъпят в брак, ако родителите им искат това? Също така, ако са на възраст под 18 години?
- Знаете ли за случаи, когато това наистина се случва?

В този момент преподавателят показва няколко снимки на ранни бракове от цял свят и пита:

- Случвали ли са се някога ранни бракове във Вашата страна?

Преподавателят помага на учениците да се върнат няколко поколения назад и да дискутират възрастта на браковете в техните семейства.

5. С цел обобщаване, преподавателят подчертава още веднъж, че навиците се променят във всяка култура.

Приложение 2: ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ЗА УЧИТЕЛИ – „ПРЕВАНТИВНА ПРОГРАМА – ПОЗНАНИЯ ЗА КУЛТУРИТЕ НА МАЛЦИНСТВОТА В НАШИЯ КОНТЕКСТ И ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С РАННИТЕ БРАКОВЕ “

Едновременното присъствие на различни култури е голямо предимство, когато срещата между различните култури се разглежда като на източник на взаимно обогатяване. Но в същото време то може да бъде голям проблем, когато мултикултурализмът се възприема като заплаха за социалната сплотеност, както и за защитата и упражняването на правата на физическите лица или групи.

Осъзнаването на относителността на културите и изборът на относителност са две много различни възможности. Въпреки това, признаването, че реалността е историческа и непрекъснато променяща се, не води задължително до относителния подход. *Относителността* зачита разликите, но в същото време ги отделя в самостоятелен свят, считайки ги за изолирани и непроницаеми и правейки диалога невъзможен.

Този модел се основава на толерантността, която приема другите, без да предполага обмен и признание по време на взаимната трансформация. Подобна идея за толерантност придава по същество пасивно значение на отношенията с лица от различна култура. Тя не изисква от нас непременно да се грижим за нуждите и страданията на другите, да се вслушваме в техните причини, да се изправяме пред ценностите на другите, и, на последно място, да обичаме другия.

Този вид подход е в основата на политическия и социален модел на мултикултурализма, който не разполага с адекватни решения за съжителство и не е полезен за истинския межкултурен диалог. „На първо място, е налице културна еkleктика, която често бива приемана безкритично: културите просто се съвместяват и се разглеждат като съществено еквивалентни и взаимозаменяеми. Това лесно води до относителност, която не е полезна за истинския межкултурен диалог. От социална гледна точка културната относителност означава, че културните групи съжителстват

рамо до рамо, но са разделени, без истински диалог и, следователно, без действителната интеграция.“

Така нареченият **асимилационен подход** е не по-задоволителен: въпреки че не се характеризира с безразличие към другите култури, има претенции за адаптация. Пример за такъв подход е налице, когато в страна с висока имиграция присъствието на чужденци се приема само при условие, че те се откажат от собствената си идентичност, собствената си културна среда и прегърнат тези на приемащата страна.

В образователните модели, базирани на асимилация, *другият* трябва да се откаже от своите собствени културни връзки, за да одобри тези на друга група или на приемащата страна; обменът се свежда до обикновено включване на малцинствените култури с отсъстващо или оскъдно внимание към тяхната родна култура. По-общо, подходът на асимилация се осъществява от една култура с универсалистски амбиции, която се опитва да наложи своите културни ценности чрез своето икономическо, търговско, военно, културно влияние. Това очевидно води до опасността от „*културно изравняване и стандартизация на поведението и начина на живот*“.

Как може да се преодолее неспособността за положителна интерпретация на мултикултурния аспект?

Изборът на варианта за межкултурен диалог означава да не се ограничаваме само до функционалните стратегии на културните различия.

Според значителна перспектива на образованието, *„днес взаимодействието между културите се е увеличило значително, което поражда нови перспективи за межкултурен диалог. Диалог, който, за да бъде ефективен, трябва да има за отправна точка личната информираност за специфичната идентичност на събеседниците.“*

При това положение, многообразието престава да се разбира като проблем и се превръща в ресурс на една общност, характеризираща се с плурализъм, който ще отвори цялата система за всички различия.

Този подход се основава на една динамична концепция за културата, която избягва както затварянето, така и представянето на многообразието по стереотипен или фолклористичен начин. Межкултурните стратегии са ефективни, когато избягват

разделянето на лицата в изолирани културни светове, насърчавайки вместо това конфронтацията, диалога и дори взаимната трансформация, за да се направи възможно съвместното съществуване и да се обърне внимание на конфликтите. В крайна сметка, става въпрос за изграждане на нов межкултурен подход, ориентиран към интегрирането на културите във взаимното признаване.

Настоящият феномен на мултикултурализма вероятно ще постави акцента в проблематичен аспект върху това, което характеризира действителния културен хоризонт. Налице е силна амбивалентност в динамиката на противопоставянето между културите: от една страна, има тенденция към хомогенизация, а от друга – възторг от особеностите на различните култури.

Под натиска на човешката мобилност, масовите комуникации, интернет, социалните мрежи и най-вече огромното разпространение и потребление на продукти е основателно да се питаме за бъдещето на културните различия.

В същото време, обаче, докато тази неумолима тенденция към културна хомогенност остава силна, много елементи на разграничение на отделните групи се противопоставят, а това често води до фундаментализъм и затваряне в себе си. По този начин плурализмът и разнообразието от традиции, обичаи и езици, които представляват сами по себе си основание за взаимно обогатяване и развитие, могат да доведат до влошаване на идентичността, което става причина за сблъсъци и конфликти.

Би било погрешно, обаче, да се допусне, че етническите и културни различия са причината за многото конфликти по света. Тези конфликти, в действителност, имат политически, икономически, етнически, религиозни и териториални корени, не единствено или предимно културни такива. Вместо това културният, исторически и символически елемент се използват за мобилизиране на хората до точката на стимулиране на насилие, което се корени в елементите на икономическата конкурентоспособност, социалните конфликти и политическия абсолютизъм.

Нарастващата мултикултурна характеристика на обществото и рискът културите да бъдат използвани като елемент за противопоставяне и конфликти, са фактори, които правят необходимо изграждането на дълбоки межкултурни отношения между хора и групи, както и превръщането на училището в едно от най-привилегированите места за межкултурен диалог.

Необходими са политически и законодателни мерки за интеграция. Ние не можем да подценяваме тяхната решаваща важност. Следва да бъдат предоставени нормативна и превантивна законодателна рамка, които да насърчават взаимодействието, дори в много деликатни ситуации, като например регламентирането на употребата на език. Въпреки това, политическите мерки не могат да гарантират, че в крайна сметка ще бъдат постигнати автентично взаимодействие или мирно и конструктивно съжителство.

Продължаващите социални трансформации изискват метод на интервенция, която ние определяме с термина „межкултурност“. Следователно, ние не говорим за постигане на етичен принцип или цел, а за създаване на работеща практика, която може да помогне за възстановяване на множествената памет чрез изследване на нашите мултикултурни контексти.

Межкултурността води до разширяване на границите на демокрацията чрез култура на участие на базата на признаване на различията. Целта е да се създаде нов граждански пакт, който може да възстанови необходимата симетрия, за да се създадат пространства за културен обмен и управление на текущите социални трансформации за гарантиране на социална сплотеност.

Увеличаването на демократичното участие означава преодоляване на модела на „подчинена интеграция“, който разглежда имигрантите само като работна сила и признава сложността на взаимоотношенията, които тези хора изграждат в рамките на териториите, на които пребивават.

Училищата носят голяма отговорност, тъй като от тях се изисква да разработят межкултурен диалог в рамките на своите образователни проекти. Образованието, в своята същност, изисква отвореност към други култури без каквато и да е загуба на идентичност.

Следователно е от особена важност младите хора да достигат в своя училищен и академичен опит до теоретични и практически инструменти, които ще им дадат възможност да разберат по-добре другите и себе си, своите собствени ценности и тези на другите култури. Една открита и динамична конфронтация помага да разберем различията с цел избягване генерирането на конфликти и става повод за взаимно обогатяване и хармония.

Важно е да знаем, че живеем в един развиващ се свят и че културите са динамични и се променят постоянно на основата на процесите на възприемане на чужди култури и енкултурация. Изключително важно е да се подкопае всеки риск от ксенофобски и расистки изкушения, както и да се увеличат и да се разпространят знанията за културите на малцинствата.

Културата е своеобразен израз на човешките същества, техния специфичен начин на съществуване и организиране на присъствието им в света. Благодарение на ресурсите на културното наследство, което идва с раждането, хората са в състояние да се саморазвиват, както по отношение на средата, в която живеят, така и по отношение на другите човешки същества. Необходимата и жизненоважна връзка с нечия собствена култура, обаче, не изисква „затваряне в себе си“, а е съвместима със срещата и опознаването на други култури.

Разнообразието от култури е резултат от непрекъснато смесване на населението и се обозначава като „хибрид“ на човешкия род в историята, а това означава, че няма „чиста“ култура. Различни екологични, исторически и социални условия са станали причина за широко разнообразие в рамките на човешката общност, където всяко човешко същество е личност, и, следователно, притежава права и задължения, произтичащи пряко и едновременно от самото му естество: права и задължения, които са универсални, ненакърними и неотменни.

Но по-голямата част от претенциите са свързани с неравенството между половете: ранните бракове, принудителните бракове, процедурите за развод, които дискриминират жените и полигамията. Връзката между култура пол се среща на практика на международната сцена, където човешките права на жените често се отричат в някои страни като несъвместими с тяхната култура. Свързано ли е насилието в малцинствените култури с културните различия?

Межкултурното образование винаги е притежавало предизвикателството да образова с цел разбиране и за да постигне тази цел, то се стреми да действа на две нива: познавателно, това на знанията и информацията за света и другите, и емоционално, на вниманието към взаимоотношенията, взаимодействията и историята на всеки един човек.

Предизвикателството е да се изучат най-подходящите средства за улесняване на обмена между културните светове на мнозинството и малцинството: интеркултурно образование.

Межкултурната педагогика се основава на убеждението, подкрепено от социологически и антропологически разсъждения, че културното взаимодействие е факт, в рамките на който разумът трябва да надделява над съдбата. В педагогически аспект, разумът се отнася до посредничеството и доверието във възможността, която всеки притежава, да опознае света на другия и да разбере различните гледни точки и начини за съществуване. Педагогиката винаги е форма на посредничество: особено когато е межкултурна.

Културите могат да вървят ръка за ръка в класната стая и на всяко друго място, ако участниците разполагат с подходящите умения за комуникация, а това изисква прилагането на механизми, способни да намалят разликата и дисбалансите възможно най-бързо. Тази перспектива, насочена към всички, има за цел изграждането на нови начини на съществуване и мислене.

Межкултурното образование има за цел да очертае най-добрите стратегии (по отношение на организацията и целта), така че лицата, принадлежащи към различни култури и културни произходи, да се научат да общуват помежду си, независимо от различията в езика, културните поведения и вярванията. Училищните и образователни институции, които споделят тази гледна точка, се отъждествяват с принципа, че комуникацията е възможна и че обменът е източник на знания и обогатяване.

Межкултурната педагогика очертава образователна пътека за предотвратяване на и борба с нетолерантността и расизма, с рисковете, които са вече видими и готови да избухнат, опитвайки се да разруши стереотипите и предразсъдъците чрез упражняване на взаимно опознаване и сътрудничество.

Различните култури са многобройни и тяхното опознаване не е елементарно обучение или обучение, насочено към непосредствена нужда. Вместо това то е ситуирано в сферата на образованието, променяйки естетството на хората и, косвено, на обществото, в което живеем, на три етапа:

Информираност: признаване, че всеки индивид носи определена психическа програма, обусловена от начина, по който е израснал, и че тези, които са израснали по различен начин, имат, поради същите причини, различна психическа програма.

Знание: взаимодействие с други култури, опознаване на културите, техните символи, герои и ритуали.

Умения: способността да се съчетават теоретичните знания с практическия опит

БИБЛИОГРАФИЯ/ ИЗТОЧНИЦИ

Romanipè 2.0 – 99 domande sulla popolazione romani (Futura Edizioni, 2014)

Frabboni F., Pinto Minerva F.: *Manuale di pedagogia generale*(Laterza, Roma-Bari, 1994)

Sarracino V., Striano M. (a cura di): *La pedagogia sociale. Prospettive di indagine* (Edizioni ETS, Pisa, 2002)

Cfr. Callari Galli M., Cambi F., Ceruti M.: *Formare alla complessità. Prospettive dell'educazione nelle società globali* (Carocci, Roma, 2003)

Archivio Fondazione romani Italia - 2005 – 2015

